

Сумський державний педагогічний університет  
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної  
культури

ЗАТВЕРДЖУЮ



Ректор

Ю.О. Лянной

(підпис) (ініціали та прізвище)

« 18 » січня 2023

**ПРОГРАМА  
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ  
Домедична допомога при невідкладних станах із  
психологічним супроводом**

Мова навчання: українська мова

Суми - 2023

Розробники:

Калиниченко Ірина Олександрівна – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури;

Латіна Ганна Олександрівна – кандидат біологічних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури;

Заїкіна Ганна Леонідівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури

Протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 2023 р.

Завідувач кафедри: Калиниченко Ірина Олександрівна, доктор медичних наук, професор

---

## I. МЕТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Програма підвищення кваліфікації «Домедична допомога при невідкладних станах із психологічним супроводом» розрахована на педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої освіти, професійно-технічної та передвищої фахової освіти.

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників розроблена на основі сучасної державної освітньої політики, законів України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти» (2018) та професійних стандартів освітніх професій Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства (2020).

**Мета програми підвищення кваліфікації** – підвищити рівень знань і вмінь щодо розпізнавання невідкладних станів та ситуаційних психоемоційних розладів, вибору способу надання домедичної та першої психологічної допомоги під час надзвичайних ситуацій.

Основними завданнями підвищення кваліфікації є:

- навчити основним принципам надання домедичної допомоги постраждалим при надзвичайних ситуаціях;
- вивчити тактику надання домедичної допомоги при різних невідкладних станах та ситуаційних психоемоційних розладах;
- сформуванати навички визначення простих ознак шоківих станів, гострих захворювань та психоемоційних розладів, що потребують невідкладної допомоги;
- навчити розпізнавати ситуаційні психоемоційні розлади у постраждалих;
- оволодіти алгоритмами надання домедичної допомоги при невідкладних станах: у випадку порушення функції дихання та серця; при масованій кровотечі та різних видах шоку; при травмах опорно-рухового апарату; при термічних травмах; при утопленні та різних видах асфіксії; при ураженні електричним струмом та блискавкою; при гострих отруєннях.

Підвищення кваліфікації слухачів за програмою «Домедична допомога при невідкладних станах із психологічним супроводом» відбувається за такими формами навчання: аудиторною, змішаною (аудиторною, дистанційною) та самостійною (поза аудиторною).

Програма курсів підвищення кваліфікації має обсяг 1 кредит (30 годин) Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), із урахуванням всіх форм навчання.

**Форма звітності:** тестовий контроль та демонстрація сформованих практичних навичок за ситуаційними завданнями.

## II. РЕЗУЛЬТАТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

### Удосконалення компетентностей:

- здоров'язбережувальна компетентність – володіння навичками домедичної допомоги;
- психо-емоційна компетентність – здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби; керувати власними емоційними станами. конструктивно та безпечно надавати допомогу у випадках ситуативних психоемоційних розладів у постраждалих під час надзвичайних ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі курсів повинні **знати:**

- завдання і загальні принципи надання домедичної допомоги у разі нещасних випадків і гострих станів; права та обов'язки у цих ситуаціях;
- основні клінічні прояви захворювань внутрішніх органів, основні заходи домедичної допомоги;
- види психічних розладів та емоційних станів під час надзвичайних подій;
- принципи і методи основ реанімації: показання для її проведення та критерії її ефективності;
- види ран і кровотеч, причини їх виникнення, ознаки, принципи зупинки кровотеч різними способами, можливі ускладнення; першу домедичну допомогу при опіках та відмороженнях;
- види ушкоджень тканин, кісток, суглобів; клінічні прояви, способи проведення іммобілізації, профілактики травматичного шоку;
- види пов'язок та правила їх накладання;
- види іммобілізації, способи та види транспортування постраждалих залежно від локалізації і характеру ушкоджень;
- клінічні прояви отруєнь та гострих захворювань;
- принципи, етичні правила першої психологічної допомоги та алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях.

### **вміти:**

- обробляти рани;
- проводити тимчасову зупинку кровотечі;
- проводити транспортну іммобілізацію кінцівок при переломах та вивихах;
- транспортувати потерпілих та тяжкохворих;
- накладати пов'язки на різні ділянки тіла;
- проводити штучну вентиляцію легень, закритий масаж серця.
- діяти за протоколами домедичної допомоги при невідкладних станах.
- використовувати техніки психологічної самопомоги;
- застосовувати алгоритм першої психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

### **ІІІ. ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

#### **РОЗДІЛ 1**

#### **ПОНЯТТЯ ПРО ТРАВМИ, ТРАВМАТИЗМ ТА НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ**

#### **ПРИНЦИПИ ПЕРШОЇ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНАХ**

##### **Тема 1.1. Поняття про травму та травматизм. Класифікація травматизму**

Поняття про травму та травматизм. Класифікація травматизму. Причини та профілактика травматизму. Види та ознаки відкритих та закритих пошкоджень.

##### **Тема 1.2. Принципи надання першої допомоги при невідкладних станах**

Медицина як галузь науки та практичної діяльності. Етапи першої допомоги. Поняття про долікарську, медичну та домедичну допомогу. Головні принципи першої медичної допомоги. Визначення рівня свідомості за шкалою AVPU. Оцінка ситуації за мнемонічним правилом ABCDE. Принципи, етичні правила першої психологічної допомоги та алгоритм перших дій у надзвичайних ситуаціях

##### **Тема 1.3. Домедична допомога при відкритих пошкодженнях. Домедична допомога при масованій кровотечі**

Домедична допомога при відкритих пошкодженнях. Кровотечі: визначення і поняття (власне кровотеча, крововилив і гематома). Класифікація кровотеч за анатомічною ознакою; по механізму виникнення; по виявленню; за часом виникнення; по ступеню тяжкості. Ознаки кровотеч. Поняття про геморагічний шок. Способи тимчасової зупинки кровотечі.

##### **Тема 1.4. Домедична допомога при закритих пошкодженнях: забої, переломи, вивихи**

Закриті пошкодження (травми) м'яких тканин: удари, розтягування, розриви і струс. Механізм виникнення, симптоми. Вивихи, класифікація, абсолютні і відносні симптоми. Переломи, класифікація, абсолютні і відносні симптоми. Синдром тривалого стискання, стадії, фази та долікарська допомога на місці події.

##### **Тема 1.5. Домедична допомога при термінальних станах**

Реанімація, інтенсивна терапія, визначення понять. Три стани людського організму: здоров'я, хвороба, критичне (термінальне). Термінальні стани організму, його фази (стадії): передагональне, агонія, клінічна і біологічна смерть. Основні симптоми стадій термінального стану. Оцінка життєво

важливих функцій: центральної нервової системи, серцево-судинної системи, дихальної системи. Раптова зупинка серця, причини, симптоми. Перша допомога. Штучна вентиляція легенів, способи, правила проведення. Зовнішній (непрямий) масаж серця, правила проведення. Особливості виконання у дітей. Поєднання непрямого масажу серця штучною вентиляцією легенів.

## **РОЗДІЛ 2**

### **ПОРЯДОК НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ВІДКРИТИХ ТА ЗАКРИТИХ ПОШКОДЖЕННЯХ**

#### **Тема 2.1. Домедична допомога при закритих пошкодженнях**

Порядок надання домедичної допомоги дорослим при раптовій зупинці кровообігу. Порядок надання домедичної допомоги дітям при раптовій зупинці кровообігу. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при порушенні прохідності верхніх дихальних шляхів - обструкція стороннім тілом. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гострий мозковий інсульт. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гострий інфаркт міокарда. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при тупій травмі грудної клітки. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при тупій травмі органів черевної порожнини. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на пошкодження хребта. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на травму голови. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при синдромі довготривалого здавлення. Техніки психологічної самопомоги. Алгоритм першої психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

#### **Тема 2.2. Домедична допомога при відкритих пошкодженнях**

Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при масивній зовнішній кровотечі. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при проникній травмі грудної клітки. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при проникній травмі черевної порожнини. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при травматичній ампутації. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на перелом кісток кінцівок. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на шок. Техніки психологічної самопомоги. Алгоритм першої психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

#### **Тема 2.3. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій**

Поняття про тактичну медицину. Послідовність дій за алгоритмом М.А.Р.С.Н. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій / воєнного стану. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим з травмою.

## **РОЗДІЛ 3**

### **АЛГОРИТМ ДІЙ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ**

#### **Тема 3.1. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій**

Поняття про надзвичайну ситуацію. Основні види техногенних та природних небезпек. Види захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій. Поняття про екстремальні умови. Причини виникнення екстремальних

#### **Тема 3.2. Організація життєдіяльності в екстремальних умовах**

Правила поведінки та дія людей з урахуванням особливостей надзвичайної ситуації. Колективні засоби захисту та вимоги до їх обладнання та устаткування. Індивідуальні засоби захисту шкіри. Основні види захисту органів дихання населення різних вікових груп. Дії населення в екстремальних умовах.

#### **Тема 3.3. Домедична допомога постраждалим при невідкладних станах у надзвичайних ситуаціях**

Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при підозрі на гостре отруєння невідомою речовиною. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при термічних опіках. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при загальному переохолодженні та/або відмороженні. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при судомах. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при пошкодженні очей. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при тепловому ударі. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим при ураженні електричним струмом або блискавкою. Техніки психологічної самопомоги. Алгоритм першої психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

#### IV. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
<b>РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ПРО ТРАВМИ, ТРАВМАТИЗМ ТА НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ. ПРИНЦИПИ ПЕРШОЇ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНАХ</b>				
Тема 1.1. Поняття про травму та травматизм. Класифікація травматизму	1,5	1		0,5
Тема 1.2. Принципи надання першої допомоги при невідкладних станах	1,5	1		0,5
Тема 1.3. Домедична допомога при відкритих пошкодженнях. Домедична допомога при масованій кровотечі	2,5	2		0,5
Тема 1.4. Домедична допомога при закритих пошкодженнях: забої, переломи, вивихи	1,5	1		0,5
Тема 1.5. Домедична допомога при термінальних станах	1,5	1		0,5
<b>Усього за розділом 1</b>	<b>8,5</b>	<b>6</b>		<b>2,5</b>
<b>РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ВІДКРИТИХ ТА ЗАКРИТИХ ПОШКОДЖЕННЯХ</b>				
Тема 2.1. Домедична допомога при закритих пошкодженнях	6		4	2
Тема 2.2. Домедична допомога при відкритих пошкодженнях	4		2	2
Тема 2.3. Порядок надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій	4		2	2
<b>Усього за розділом 2</b>	<b>14</b>		<b>8</b>	<b>6</b>
<b>РОЗДІЛ 3. АЛГОРИТМ ДІЙ НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ</b>				
Тема 3.1. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій	1,5	1		0,5
Тема 3.2. Організація життєдіяльності в екстремальних умовах	3,5	1	2	0,5
Тема 3.3. Домедична допомога постраждалим при невідкладних станах у надзвичайних ситуаціях	2,5		2	0,5
<b>Усього за розділом 3</b>	<b>7,5</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>1,5</b>
<b>Усього</b>	<b>30</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>10</b>



## V/ РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Основні:

1. Основи медичних знань у схемах: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Г. О. Латіна. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 224 с.
2. Назар П.С. Загальний та спеціальний догляд за хворими з елементами фізичної реабілітації: навч. посібник / П.С. Назар, Л.Г. Шахліна. – К.: Олімпійська література, 2006. – 240 с.
3. Шуліпенко І. М. Загальний і спеціальний медичний догляд за хворими з основами валеології: навч.-метод. посіб. [для студентів мед. вузів і учнів мед. ліцеїв] / І. М. Шуліпенко. – К. : «КИЙ», 1998. – 384 с.
4. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 224 с.
5. Основи тактичної медицини : навчально-методичний посібник / Тітов І. І., Голуб В. В., Колосовський С. О., Вихло І. І. – Вінниця : СПД Каштелянов О. І., 2015. – 64 с. Режим доступу: <https://zahystblog.files.wordpress.com/2015/12/d0bfd0bed181id0b1d0bdd0b8d0ba.pdf>
6. Основи медичних знань: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей денної та заочної форм навчання / С. О. Баштан, С. П. Гвозд'їй, В. В. Пєнов – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. – 88 с. Режим доступу: [http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27742/1/medical\\_knowledge.pdf](http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27742/1/medical_knowledge.pdf)
7. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. д. н. держ. упр., професора П. Б. Волянського та д. мед. н., професора С. О. Гур'єва. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 224 с. Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf>
8. Вайда Т. С. Долікарська допомога: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 874 с. Режим доступу: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1951/1/%D0%92%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0.pdf>
9. Долікарська допомога: навч. посіб. / Т. Л. Білоус. – Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2020. 148 с. Режим доступу: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8235/Dolikarska%20Dopomoha\\_Bilous\\_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8235/Dolikarska%20Dopomoha_Bilous_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
10. Екстрена та невідкладна медична допомога : навчальний посібник / Бодулев О. Ю., Дикий О. М., Могильник А. І. та ін. ; заг. ред.: Шкурупія Д. А. – 2-ге вид. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 240 с. Режим доступу: <https://nk.in.ua/pdf/1710r.pdf>

11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#n36>

#### **Додаткові:**

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. нав. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева, [та ін.]. – К.:ВД «Авіцена», 2012. – 560 с.: іл.
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: підручник / За ред. Ю.В. Вороненка. – Тернопіль: Укрмедкнига. 2002. – 232 с.
3. Столяров Г. С. Статистика охорони здоров'я : навч.-метод. посіб. [для самост. вивч. дисц.] / Столяров Г. С., Вороненко Ю. В., Голубчиков М. В. – К. : КНЕУ, 2000. – 187 с.
4. Васкес Э. Медико-социальные аспекты здоровья населения: учеб. пособ. / Э. Васкес, Д. Кресный. – К. : Изд-во Европ. ун-та, 2003. – 491 с.
5. Загальна гігієна: пропедевтика гігієни : підручник / Є. Г. Гончарук, Ю. І. Кундієв, В. Г. Бардов ; за ред. Є. Г. Гончарука. – К. : Вища шк., 1995. – 552 с.
6. Сидоренко П. І. Військово-медична підготовка : підруч. / Сидоренко П. І., Гут Т. М., Чернищенко Г. А. – К. : Медицина, 2008. – 432 с.
7. Чуприна О. В. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка : навч. посіб. / Чуприна О. В., Гишак Т. В., Долинна О. В. – К. : Вид-во. «ПАЛІВОДА А. В.», 2006. – 216 с.
8. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я: навч. посіб.: 4-те вид., випр. та доп. / О.Д. Мойсак . – АРИСТЕЙ, ЧП, 2007. – 616 с.
9. Чаплик В.В. Медицина надзвичайних ситуацій: підручник для студ.вищ. мед.навч.заклад./ В.В. Чаплик, П.В. Олійник, С.Т. Омельчук – Вінниця: Нова книга, 2012. – 352 с.
10. Березуцький В.В. Надзвичайні ситуації, рятувальні роботи та надання медичної допомоги при невідкладних станах: навч.посібник/В.В. Березуцький, І.З.Яковцов, Ю.О. Куліш, В.Г. Аветисян, В.П. Аніщук, В.М. Загуровський, В.І. Мустафа, Г.С. Яцина-Харків, 2012.-106с.

#### **Інформаційні ресурси:**

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#n36>
2. <https://nk.in.ua/pdf/1710r.pdf>
- 3.

[http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8235/Dolikarska%20Dopomoha\\_Bilous\\_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8235/Dolikarska%20Dopomoha_Bilous_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

4. <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=ctU6gdVqxUI>
6. <https://sprotyv.mod.gov.ua/portfolio/taktychna-medycyna/>

7. <https://medialt.clinic/blog/vazhlive-pitannya/domedichna-dopomoga-v-umovakh-bojovikh-dij-osnovni-protokoli>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=qbt2jP7mHDc>